

Borda

LIA RODRIGUES

Verrassing en voorspelbaarheid

Pieter T'Jonck

Gezien op 28 mei 2025
Théâtre National, Brussel, in het kader van Kunstenfestivaldesarts 2025

Lia Rodrigues schonk het Kunstenfestivaldesarts al onvergetelijke avonden als 'Fúria', 'Outrar' of 'Encantado'. Het was dus uitkijken naar 'Borda', haar nieuwe creatie. Ze vertrok van de berg kostuums, stoffen en plastic zeilen die overbleven van al haar eerdere stukken. Met negen dansers ging ze daarmee aan de slag. Het resultaat volgt de bekende formule van haar werk: een gekte die in crescendo gaat op opzwepende muziek. 'Borda' laat echter zien dat er op die formule wat sleet komt.

31 MEI 2025

Het podium is maar net voldoende verlicht om een grote berg witte, vale stukken stof en plastic te ontwaren. Met een beetje verbeelding lijkt het op een grauwe wolk. Je kan een speld horen vallen, ook als die wolk langzaam van vorm verandert. Her en der komt een grote prop of sliert stof of plastic naar boven met een vaag menselijke vorm. Midden in deze vormeloze compositie tekent zich iets af als de rug van een grote paspop of misschien wel een torso uit de Oudheid. Van onder die pop komt een stroom witte draden naar buiten als een kunstmatige ontlasting.

Na lange, heel lange tijd duiken plots, snel na elkaar, gezichten op uit die massa, meestal op plaatsen waar je het niet vermoed had, zelfs helemaal onderin de berg. Ze trekken uitzinnige bekken, vol woede, verwondering of afkeer uitdrukken. Dan verdwijnen ze weer. En verschijnen weer. Tot de dansers zich min of meer bevrijd hebben van al dat materiaal dat hen verzwolg.

Ondertussen klinkt op de achtergrond steeds luider een obsederend ritme. Op dat ritme zwieren de performers hun hele hebben en houden op het grootste zeil uit de hoop, en gaan ermee op zwier. Met een grote bocht eindigen ze achter op het podium waar ze alles achterlaten.

Bevrijd van die grauwe last, aangespoord door de chantende stemmen op de achtergrond, laten de performers zich vanaf nu gaan in een wilde, uitzinnige verkleedpartij. Vanaf nu domineren kleur en beweging. De gekste combinaties van kledingstukken in de felste kleuren of glitterend metaal passeren de revue. Genderonderscheid bestaat hier niet – het is soms zelfs moeilijk om mannen van vrouwen te onderscheiden, zelfs vanaf de tweede rij. Geregeld trekken de dansers zich terug om achter op het podium weer maar eens een andere outfit aan te trekken.

De verrassingen volgen elkaar steeds sneller op, maar verrassing slaat zo om in voorspelbaarheid bij gebrek aan een bijkomende inzet.

Het levert een paar magnifieke momenten op. Ik zal niet licht vergeten hoe vijf van de negen dansers met in elkaar gehaakte armen naar voren hossen en dan net zo ver uit elkaar wijken dat de hoofden van de vier anderen tussen hun armen naar voor komen. Of hoe een danser naar voren schrijdt met op zijn rug een enorme waaier, als pauwenveren – maar gemaakt van geruite keukenhanddoeken. Het is uitzinnig grappig eens je merkt dat die pauwenveren opgehouden worden door de vier andere dansers die achter die ene koninklijke figuur mee stommelen. Tot ze hem in de steek laten en hij zelf zijn pracht en praal moet overeind proberen te houden.

Dit feest eindigt zoals het begon: de grauwe wolk lappen waarmee het stuk opende overspoelt de dansers weer. Dat gebeurt natuurlijk door hun eigen toedoen, maar Rodrigues choreografeert het zo vernuftig dat het lijkt alsof de stof hen overrompelt in plaats van omgekeerd. Ook dat levert nog een fantastisch beeld op als een danseres bovenop de berg klautert en dan een enorme diarree van zwart plastic van tussen haar benen over de grijzige massa laat gulpen.

In het programma legt Rodrigues uit dat het woord ‘borda’ in het Portugees veel betekenissen heeft. Het kan een grens zijn, of een bosrand, maar kan ook verwijzen naar een grenstoestand zoals een droom. Het woord staat bovendien ook voor borduurwerk. Dat alles zie je inderdaad weerspiegeld in deze één uur durende trip. Maar anders dan in ‘Fúria’, dat onmiskenbaar verwees naar het geweld in de Braziliaanse samenleving, werd me hier nooit duidelijk of dit nu meer was dan gekte om de gekte. Daar is in se niets mis mee. Integendeel. Alleen blijkt het heel moeilijk om zo een spanningsboog op te bouwen. De verrassingen volgen elkaar steeds sneller op, maar verrassing slaat zo om in voorspelbaarheid bij gebrek aan een bijkomende inzet. Daardoor houden ze al snel op met elkaar – en de kijker – te dialogeren. Dat is een gemiste kans.